

İNFLAMATUAR **B**AĞIRSAK **H**ASTALIKLARI

Editör

Prof. Dr. Ömer Şentürk

Yardımcı Editör

Prof. Dr. Orhan Kocaman

Hipokrat
Yayıncılık

© 2023 İNFLAMATUAR BAĞIRSAK HASTALIKLARI

ISBN: 978-625-6429-15-4

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bölümler içinde kullanılan resim ve bilgilerin sorumluluğu o bölümün yazar(lar)ına aittir.

Editör

Prof. Dr. Ömer Şentürk

Yardımcı Editör

Prof. Dr. Orhan Kocaman

Yayıncı

Hipokrat Yayınevi

Grafik-Tasarım

Hipokrat Grafik Tasarım

Baskı - Cilt

Ankara Özgür Matbaacılık Basım Yayın Dağ. San. Tic. A.Ş.

1250 Cadde No: 25 Ostim OSB Yenimahalle / Ankara

Hipokrat
Yayıncılık

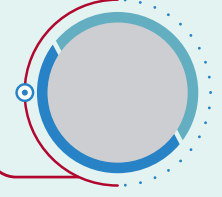
Süleyman Sırrı Cad. No:16/2 Sıhhiye
Tel: (0312) 433 03 05 - 15 ANKARA
www.hipokratkitabevi.com

*Yaşamın, sadece ve daima sevmek olduğunu önce anne ve babamdan öğrendim, sonra eşim ve çocuklarım, daha sonra da hastalarımınla hep aynı yol üzerinde yürüdüm.
Ne mi oldu? Hep mutlu oldum.*

Ömer Şentürk, 2023

Önsöz

v

Başlarken...

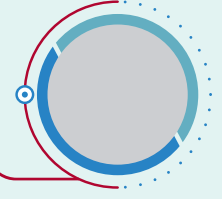
Yaklaşık 10 yıl önce çıkarttığımız “*İnflamatuvar Bağırsak Hastalıkları*” kitabımızın hala temin edilip edilemeyeceği sorusuyla karşılaşmamız bizim için 2.baskının en önemli gerekçesini oluşturmuştur. Bununla beraber son 10 yıl içerisinde hastalığın patogeneğinde ortaya çıkan gelişmeler ve buna paralel tedavisindeki ilerlemeler, tüm yazarları ile gönül verdiğimiz bu hastalığa ait kitabın 2.baskının ortaya çıkmasına yol açmıştır.

İlk baskıda neredeyse tek merkezden seçilen yazar kadrosu, ikinci baskıda ülkemizin her tarafından konuya yakın ilgisi olanlardan seçilmiştir. Bu durum okuyacağınız metinlerde kendisini göstermiş olup, son derece bilimsel, açık ve anlaşılır, didaktik ve algoritmik bir çalışma ortaya çıkmıştır.

Kitaptaki her konu, ilgili ve deneyimli akademisyenler tarafından kaleme alındı, her birine sonsuz şükranlarımı arz ediyorum. Dr.Uğur Korkmaz ayrıca kitabın bütün bölümlerinin redaksiyonunda ciddi katkı sağladı, kendisine ayrıca teşekkür ediyorum. Kitabın basımı ile ilgili olarak ilk görüşmemden itibaren her türlü kolaylığı gösteren Hipokrat Tıp Kitapevi'nden Sevgili Ali Çelik bey'e ve grafik tasarımdan Hüseyin Çağlıkasap'a minnettarlığımı arz ediyorum.,

Şüphesiz ki bilişim çağında her türlü bilimsel veriye hızlı ulaşma olanağı olsa da eğitim ve öğretimde kitabın yerini dolduracak bir araç aradan yüzyıllar geçse de olmayacaktır. Bu bağlamda Ulusal ölçekte konu ile ilgili ciddi bir boşluğu dolduracağımızı inandığımız bu kitabı siz değerli okuyucuların hizmetine sunmaktan gurur ve mutluluk duyarız.

Ömer Şentürk

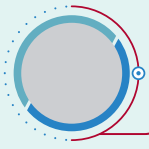

Crohn hastalığı (CH) ve ülseratif koliti (ÜK) içeren inflamatuvar bağırsak hastalıkları (İBH), genellikle genç erişkinlik döneminde başlayan karmaşık hastalıklardır. Remisyon ve alevlenme dönemleriyle karakterize uzun süreli bir seyirleri vardır ve sıklıkla hastaneye yatış, özellikle CH’da olmak üzere ameliyat ve devam eden morbidite ile sonuçlanırlar. Daha da önemlisi, bireylerin sağlıkla ilgili yaşam kalitesi ve iş üretkenliği üzerinde de önemli bir etkiye sahiptirler. İBH’lı hastalara bakan hekimler, çeşitli ve genellikle de karmaşık sorunlarla karşılaşılırlar. Hastanın mutluluğu için hekimin vereceği kararın önemi büyüktür.

Bu kitap, CH ve ÜK hastalarının yönetimi ile uğraşan, başta gastroenterologlar olmak üzere, tüm sağlık hizmeti sunanlar için geliştirilmiştir. Sunulan konuların kısa ve öz olarak anlaşılması, tanı ve tedavi yaklaşımlarının pratik ve algoritmik bir şekilde çözümlenmesi sağlanmıştır. Son yirmi yıl içerisinde hem bu karmaşık hastalıkların arkasındaki patogenezi anlamamızda hem de klinik ve endoskopik remisyonla ulaşma çabamızı artıran tedavi seçeneklerinde önemli gelişmeler olmuştur. Bugün için bu hastalıkların genetik olarak duyarlı bir bireyde bağırsak mikroflorasında ortaya çıkan değişikliği takiben bağışıklık sistemindeki bozulma sonucu ortaya çıktıynet bir şekilde ortaya konulmuştur. Bu hastalıkların patogenezi katkıda bulunan, doğal ve adaptif bağışıklık tepkilerini ve bağırsak bariyerinin bütünlüğünü etkileyen 150’den fazla gen tanımlanmıştır. Bağırsak mikroflorası, pro- ve anti-inflamatuvar bakteri türlerinin çeşitliliğinde disbiyotik bir model sergiler.

Terapötik paradigmlar, hastalığın erken dönemlerinde etkili tedavinin yararı, immünojeniteyi azaltmak ve sürekli yanıt olasılığını artırmak için kombinasyon tedavisinin rolüne ilişkin anlayışımızla gelişmiştir. İBH tedavisi başlangıçta geniş, seçici olmayan immünosüpresif tedavi ile sınırlandırılmışken, ortaya çıkan tedaviler artan bir şekilde tümör nekroz faktörü α , adezyon molekülleri ve IL-23 yolu gibi spesifik inflamatuvar yolları hedef almaktadır. Bu bilimsel ve terapötik devrim, bu hastalıkların yönetimini her zamankinden daha karmaşık hale getirmiştir.

I.Kısım’da, genetiğin, çevrenin ve bağırsak mikrobiyomunun rolü dahil olmak üzere İBH’nun epidemiyolojisi ve patogenezi açıklanmaya çalışılmıştır. CH ve ÜK tanısını koymaya yardımcı olan klinik özellikler ve işlemler tartışılmış, ayrıca bağırsak

dışında meydana gelen ve hastaların önemli bir kısmında morbidite kaynağı olan İBH'nın çeşitli tezahürleri de bu bağlamda gözden geçirilmiştir. II.Kısımda, İBH'nın tedavisi için kullanılan ilaç sınıflarının her birisi tartışılmış, her sınıfın ÜK veya CH olan hastaların tedavisinde etkinliği sistematik olarak incelenmiştir. Ayrıca daha yeni terapötik modaliteler de gözden geçirilmiştir.

III.Kısım'da, ÜK ve CH'nın tıbbi ve cerrahi tedavisi için tutulumun önemi ve boyutuna göre pratik algoritmalar geliştirilmiştir. Ayrıca her İBH alt tipi için hastalığa özgü komplikasyonları ve bu komplikasyonların yönetimi ayrıntılı olarak gözden geçirilmiştir.

IV.Kısım'da, beslenme ve diyet tedavilerinin rolü de dahil olmak üzere bu hastalıkların yönetiminde bazı özel klinik hususları ve yaygın olarak karşılaşılan iki klinik senaryoyu - hamilelik sırasında ve çocuklarda İBH yönetimi - gözden geçirilmiş, yine burada da pratik ve algoritmik yaklaşımlar ortaya konulmuştur. Bu kısmın son konusu ise gelecekte İBH yönetiminde çok daha fazla yer edinecek olan "İBH ve Yapay Zeka" konusu genel hatlarıyla gözden geçirildi. Bugünden gelecekte uygulanabilme hayalini kurduğumuz "İBH'da Bireyselleştirilmiş Tedavi" ancak yapay zeka sayesinde olabilecektir.

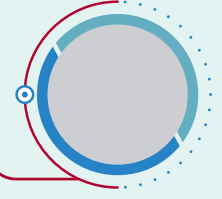
Son olarak da klinik pratiğimizde karşılaşılabilecek olgular literatür desteğinde çözümlenerek pratik çıkarımlarda bulunulmuştur.

Okuyan herkesin faydalanması emeği geçen herkesi ziyadesiyle mutlu edecektir.

Ömer Şentürk

Orhan Kocaman

Katkıda Bulunanlar

ix

Editör

Ömer ŞENTÜRK, Prof. Dr.

Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi, Göztepe Medical Park Hastanesi, İstanbul

Yardımcı Editör

Orhan KOCAMAN, Prof. Dr.

Altınbaş Üniversitesi Tıp Fakültesi, Medical Park Bahçelievler Hastanesi, İstanbul

Yazarlar

Ahmet ALPONAT, Prof. Dr.

Acıbadem Hastanesi, Kocaeli

Ahmet İbrahim ŞENTÜRK

Die Technische Universität München (TUM), Computerabteilung, Deutschland

Ahmet Merih DOBRUCALI, Prof. Dr.

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD, İstanbul

Ahmet TEZEL, Prof. Dr.

Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD, Edirne

Ali Erkan DUMAN, Doç. Dr.

Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD, Kocaeli

Ali İbrahim HATEMİ, Prof. Dr.

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD, İstanbul

A.Melih ÖZEL, Prof. Dr.

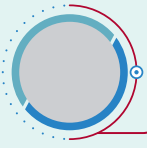
Anadolu Sağlık Merkezi Hastanesi, Gastroenteroloji Bölümü, Gebze, Kocaeli

Ayşen UNCUOĞLU, Prof. Dr.

Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Gastroenteroloji BD, Kocaeli

Ayşenur GENÇALP, Dr.

Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi, Radyoloji AD, İstanbul

Buğra Tolga KONDUK, Doç. Dr.

Memorial Şişli Hastanesi, İstanbul

Harun KÜÇÜK, Uzm. Dr.

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD, Ankara

Hatice TURANOĞLU, Dr.

Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi, Radyoloji AD, İstanbul

İlkay ERGENÇ, Uzm. Dr.

Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi İç Hastalıkları AD, Gastroenteroloji BD, İstanbul

Mustafa Kemal DEMİR, Prof. Dr.

Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyoloji AD, İstanbul

Nihal UYAR AKSU, Uzm. Dr.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Derince EAH, Çocuk Gastroenteroloji Bölümü, Kocaeli

Oğuz Kağan BAKKALOĞLU, Uzm. Dr.

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD, İstanbul

Orhan KOCAMAN, Prof. Dr.

Altınbaş Üniversitesi Tıp Fakültesi, Medical Park Bahçelievler Hastanesi, İstanbul

Ömer ŞENTÜRK, Prof. Dr.

Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi, Göztepe Medical Park Hastanesi, İstanbul

Özlen ATUĞ, Prof. Dr.

Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi İç Hastalıkları AD, Gastroenteroloji BD, İstanbul

Özlem YAPICIER, Prof. Dr.

Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Patoloji AD, İstanbul

Süleyman URAZ, Prof. Dr.

Bilim Üniversitesi Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD, İstanbul

Tarkan KARAKAN, Prof. Dr.

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD, Ankara

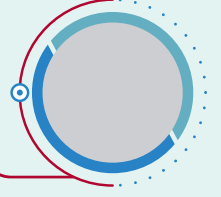
Uğur KORKMAZ, Doç. Dr.

Özel Lokman Hekim İstanbul Hastanesi, İstanbul

Yusuf ERZİN, Prof. Dr.

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD, İstanbul

İçindekiler

xi

Kısım I Patogenez ve Klinik Özellikler

Bölüm 1

Epidemiyoloji ve Patogenez

İLKAY ERGENÇ • ÖZLEN ATUĞ

Epidemiyoloji	3
Patogenez.....	6

Bölüm 2

Crohn Hastalığının Klinik Özellikleri ve Tanısı

AHMET TEZEL

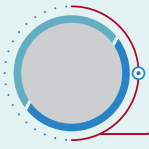
Giriş.....	19
Klinik Özellikler.....	20
Crohn Hastalığının Doğal Seyri.....	21
Tanı	22
Crohn Hastalığı Yönetiminde Endoskopinin Yeri.....	34
Crohn Hastalığında Video Kapsül Endoskopi ve Enterografi.....	40

Bölüm 3

Crohn Hastalığında Patolojik Bulgular

ÖZLEM YAPICIER

Crohn Hastalığının Tanısında Makroskopik ve Mikroskopik Değerlendirme	45
Makroskopik Bulgular	46
Mikroskopik Bulgular	47
Prognoz	52
Komplikasyonlar	53
Ayırıcı Tanı	53

Bölüm 4**Crohn Hastalığına Radyolojik Yaklaşım**

MUSTAFA KEMAL DEMİR • AYŞENUR GENÇALP

57

Bölüm 5**Ülseratif Kolitin Klinik Özellikleri ve Tanısı**

YUSUF ERZİN

Klinik Özellikler	61
Hastalık Tutulum Yerine Göre Sınıflandırma	64
Hastalığın Doğal Seyri	66
Tanı	72
Ülseratif Kolit Crohn Ayırıcı Tanısı	83

Bölüm 6**Ülseratif Kolitte Patolojik Bulgular**

ÖZLEM YAPICIER

Ülseratif Kolitin Tanısında Makroskopik ve Mikroskopik Değerlendirme	93
Displazi ve Karsinom Gelişimi	102
Prognostik Faktörler	104
Ayırıcı Tanı	104

Bölüm 7**Ülseratif Kolit ve Radyolojik Yaklaşım**

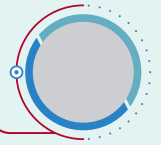
MUSTAFA KEMAL DEMİR • HATİCE TURANOĞLU

109

Bölüm 8**İnflamatuvar Bağırsak Hastalığında Ekstraintestinal Manifestasyonlar**

ALİ İBRAHİM HATEMİ

Giriş	115
Artrit ve Artropati	117
Metabolik Kemik Hastalığı	120
Kutanöz Manifestasyonlar	122
Hepatobilier Manifestasyonlar	124
Oftalmolojik Manifestasyonlar	128
Renal Manifestasyonlar	130
Tromboembolik ve Kardiyovasküler Komplikasyonlar	131

Bölüm 9**İnflamatuvar Bağırsak Hastalıkları ve Kanser****ÖMER ŞENTÜRK**

Özet.....	135
Giriş.....	135
Patogenez.....	137
Epidemiyoloji	138
İnce Bağırsak Adenokarsinomu	143
Bağırsak Lenfoması	143
Anal Karsinom	144
Kanser Tedavisi ve İnflamatuvar Bağırsak Hastalığı	146
Gelecek	148
Sonuç	149

Kısım II
Tedavi Ajanları**Bölüm 10****Aminosalisilatlar****SÜLEYMAN URAZ**

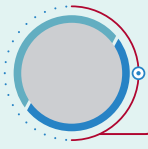
Giriş.....	157
5-ASA Formülasyonları	158
5-ASA Etki Mekanizması.....	159
5-ASA Yan etkiler	160
Özel Hasta Grupları	162

Bölüm 11**İnflamatuvar Bağırsak Hastalığında Kortikosteroid Kullanımı****ALİ ERKAN DUMAN**

Giriş.....	167
Ülseratif Kolitide Kortikosteroid Kullanımı	168
Crohn Hastalığında Kortikosteroid Kullanımı	169
Kortikosteroidlerin Güvenliği.....	169

Bölüm 12**İmmunomodülatörler****A.MELİH ÖZEL**

Giriş.....	173
Tiopurinler	173

Metotreksat	178
Kalsinörin İnhibitörleri	180
Diğer İmmunomodulatörler	182

Bölüm 13

İnflamatuvar Bağırsak Hastalıkları ve Biyolojik Ajanlar

ÖMER ŞENTÜRK

Giriş.....	188
Biyo-naif İBH Hastalarında Biyolojiklerin Kullanımı.....	188
Biyolojik Tedavi Yanıtının Öngörücüleri.....	197
Biyolojik Bir Ürün Seçmeden Önce Dikkate Alınması Gereken Diğer Hususlar	199
İBH Yönetiminde Biyolojik Tedavilerin Konumlandırılması	204
Kombine Biyolojik Ajan Kullanımı.....	204
Biyolojik Tedavi Cevapsızlığında Yaklaşım	205
Yeni Biyolojikler.....	206
Sonuç	208

Bölüm 14

Antibiyotikler ve Diğer Tedaviler

TARKAN KARAKAN • HARUN KÜÇÜK

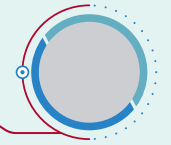
Giriş.....	217
Antibiyotikler ve İnflamatuvar Bağırsak Hastalığı.....	218
Probiyotikler	223
Prebiyotikler ve Sinbiyotikler	226
İnflamatuvar Bağırsak Hastalığında Tamamlayıcı ve Alternatif Tedaviler.....	227
Fekal Mikrobiyota Transplantasyonu.....	228

Bölüm 15

Yeni Tedaviler

ÖMER ŞENTÜRK

Aferez Tedavisi.....	231
Kök Hücre Nakli	232
Eksozom Tedavisi.....	235

Kısım III Tedavi

Bölüm 16

Ülseratif Kolitte Tedavi Yaklaşımı

ÖMER ŞENTÜRK

Hastalığın Tutulum Yerinin, Aktivite ve Şiddetinin Belirlenmesi	244
Tedavi Yaklaşımı	247
Ülseratif Kolitte Komplikasyonların Taranması ve Birincil Önlenmesi	257
COVID-19 pandemi döneminde hasta yönetimi.....	261

Bölüm 17

Crohn Hastalığının Tıbbi Tedavisi

AHMET MERİH DOBRUCALI • OĞUZ KAĞAN BAKKALOĞLU

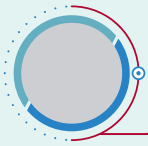
Giriş.....	265
Hastalık Aktivitesinin Belirlenmesi.....	268
Crohn Hastalığının Tedavisinde Remisyon İndüksiyonu	270
Hafif / Orta Derecede Aktif Crohn Hastalığında Tedavi.....	272
Orta / Şiddetli Derecede Aktif Crohn Hastalığında Tedavi	273
Anti-TNF Yanıtıyla İlişkili Faktörler	279
Anti-TNF Ajanlar ve İmmunmodulatorlerin Birlikte Kullanımı	281
Şiddetli Aktif / Fulminan Crohn Hastalığında Tedavi	282
Kolonik Tutulum Tedavisi	285
Yaygın (Extensive) İnce Bağırsak Tutulumu	285
Crohn Hastalığının Tıbbi Tedavisinde Remisyon İdamesi	286
Anti-TNF Yanıtı ve Tedavinin Düzenlenmesi	288
CH'da Remisyon İdamesinde Kullanılabilecek Diğer Biyolojik Ajanlar	293
Perianal ve Fistülizan Crohn Hastalığında Tedavi.....	294
Crohn Hastalığında Cerrahi Sonrasında Tedavi Gereksinimi	296
CH'da Terapötik Piramid Prensipli ve 'Top Down' Tedavi Yaklaşımı.....	298
Tedavinin Kesilmesi	300

Bölüm 18

İnflamatuvar Bağırsak Hastalıklarının Cerrahi Tedavisi

AHMET ALPONAT

Ülseratif Kolutin Cerrahi Tedavisi	311
Cerrahi Girişim Endikasyonları	312
Cerrahi Teknik Alternatifleri	314
Ülseratif Kolutin Cerrahisinde Laparoskopik Yaklaşım.....	318

ÜK, CH Ayırımının Yapılamadığı Hastalarda Cerrahi Tedavi	318
İPAA Sonrası Crohn Hastalığı Tanısı Konulması	319
Ülseratif Kolit Zemininde Karsinom.....	319
İleal Poş-Anal Anastomozda Adenokarsinom	319
Ülseratif Kolit İçin Uygulanabilecek Cerrahi Teknikler: Özet	319
Ameliyata Bağlı Komplikasyonlar	320
Crohn Hastalığında Cerrahi Tedavi	321
Crohn Hastalığında Spesifik Problemlere Cerrahi Yaklaşım	322
Crohn Hastalığı İçin Uygulanabilecek Cerrahi Teknikler: Özet	326

Bölüm 19

Ülseratif Kolitte Komplikasyonlar

ORHAN KOCAMAN

Toksik Megakolon	330
Kolonik Striktürler	334
Kolonik Displazi ve Kanser	337
Ülseratif Kolitte Sitomegalovirüs Enfeksiyonu	339
Ülseratif Kolitte Clostridium Difficile Enfeksiyonu	341

Bölüm 20

Crohn Hastalığında Apse

BUĞRA TOLGA KONDUK • ÖMER ŞENTÜRK

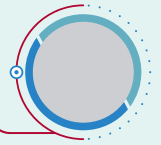
Giriş.....	345
Patogenez.....	346
Klinik Bulgular	346
Tanı	346
Tedavi Öncesi Değerlendirme.....	347
Tedavi Yaklaşımı	349

Bölüm 21

Crohn Hastalığında İnce Bağırsak Kanseri

BUĞRA TOLGA KONDUK • ÖMER ŞENTÜRK

Giriş.....	357
İnsidans.....	358
Risk ve Koruyucu Faktörler.....	358
Klinik Özellikler	359
Tanı	360
Patoloji	360

Tedavi.....	361
Prognoz	361

Bölüm 22

Crohn Hastalığında Fibrostenoz ve Striktürler

BUĞRA TOLGA KONDUK • ÖMER ŞENTÜRK

Giriş.....	366
Epidemiyoloji ve Doğal Seyir	367
Crohn Hastalığında Fibrostenoz Oluşumu	368
Crohn Hastalığında İmmünite ve İmmünite Dışı Hücrelerin Yeri	369
Fibrostenotik Striktürlerin Önceden Anlaşılması (Tahmin Edilmesi).....	371
Crohn Hastalığında Striktür Varlığının Araştırılması ve Tanısı	373
Tıbbi Tedavi	376
Crohn Hastalığında Darlıkların Girişimsel Yöntemlerle (Endoskopik) Tedavisi	381
Cerrahi Yaklaşım	385
Hangi Tedaviyi Seçmeli— EBD, striktüroplasti veya Rezeksiyon?	388

Bölüm 23

Fistülizan Crohn Hastalığı

ORHAN KOCAMAN • BUĞRA TOLGA KONDUK

Giriş.....	395
Etiyopatogenez	396
Fistül Oluşum Süreci ve Tipleri	397
Klinik Seyir	399
Tanı	399
Tedavi.....	400

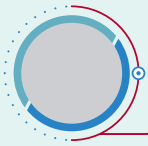
Kısım IV Özel Durumlar

Bölüm 24

İnflamatuvar Bağırsak Hastalıklarında Beslenme

UĞUR KORKMAZ

Giriş.....	413
Aktif Hastalık Döneminde Beslenme Önerileri.....	415
Cerrahi Tedavi İçin Değerlendirilen Hastalarda Beslenme Önerileri	417
Remisyondaki Hastalarda Beslenme Önerileri	419
Mikrobesin Eksiklikleri	420

Bölüm 25**Gebelik ve İnflamatuvar Bağırsak Hastalıkları****ÖMER ŞENTÜRK**

Giriş.....	425
İBH'nın Doğurganlık (Fertilite) Üzerine Olan Etkisi.....	426
Gebeliğin İBH'nın Seyri Üzerine Etkisi.....	427
İBH'nın Gebelik, Fetal Dönem ve Yenidoğan Üzerine Etkileri.....	427
Gebelikte Hastalık Aktivitesinin İzlenmesi.....	427
Gebelikte İlaç Güvenliği.....	430
Gebelikte İBH Tedavisi.....	436
Doğum Şekli.....	437
Doğum Sonrası Dönem ve Emzirme.....	437
İBH'lı Gebeye Yaklaşım.....	440
İBH'nın Bebek Üzerine Olan Etkisi.....	442
Sonuç.....	443

Bölüm 26**Çocukluk ve Ergenlikte İnflamatuvar Bağırsak Hastalığı****NİHAL UYAR AKSU • AYŞEN UNCUOĞLU**

Epidemiyoloji.....	449
Klinik Özellikler.....	453
Tanısal Değerlendirmeler.....	454
Hastalık Sınıflandırması.....	457
Hastalık Aktivitesinin Değerlendirilmesi.....	457
Pediyatrik İnflamatuvar Bağırsak Hastalığında Tedavi.....	460
İBH'ı Olan Çocukların Erişkin Kliniklerine Devirleri.....	469

Bölüm 27**İnflamatuvar Bağırsak Hastalıkları ve Yapay Zeka****AHMET İBRAHİM ŞENTÜRK • ÖMER ŞENTÜRK**

Giriş.....	473
Yapay Zeka (Artificial Intelligence-AI).....	475
İBH Etiyolojisinde Yapay Zeka.....	478
İBH Tanısında Yapay Zeka.....	480
İBH Tedavisinde Yapay Zeka.....	486
Sonuç.....	488

Bölüm 28**Olgu Çözümlemeleri****ÖMER ŞENTÜRK**

.....	495
-------	-----